

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО
УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ
В СМЕТНАТА ПАЛАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

2020

Съдържание

- I. УВОД**
- II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ**
- III. ФУНКЦИОНИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2020 г.**
 - 1. Контролна среда**
 - 2. Управление на риска**
 - 3. Контролни дейности**
 - 4. Информация и комуникация**
 - 5. Мониторинг**
- IV. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2021 г.**
- V. СЪСТОЯНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА**

ГОДИШЕН ДОКЛАД

ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ И
ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

I. УВОД

Докладът за състоянието на системите за финансово управление и контрол и вътрешния одит на Сметната палата на Република България за 2020 г. се изготвя и се внася в Народното събрание на основание чл. 20, ал. 4 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор.

Докладът съдържа информация за състоянието и развитието на следните взаимосвързани елементи: контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация, мониторинг.

Целите на годишния доклад за вътрешния контрол в Сметната палата за 2020 г. са:

- ✓ да осигури прозрачност за състоянието на системите за управление и контрол, в т.ч. и за състоянието на вътрешния одит в институцията;
- ✓ да представи информация за самооценката на ръководството на институцията за адекватността и ефективността на вътрешния контрол и постигнатия напредък;
- ✓ да посочи изпълнението на ключовите показатели за качествено осъществяване на дейността по вътрешен одит;
- ✓ да посочи насоки за развитие на системите за управление и контрол и вътрешния одит през 2021 г.

Годишният доклад е разработен на базата на извършен анализ и обобщена информация на самооценката относно състоянието на системите за финансово управление и контрол за 2020 г. в структурните звена на Сметната палата.

II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

През 2020 г. Сметната палата продължи да изпълнява Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г., като се работи по утвърдени оперативни планове, съдържащи дейности и мерки за постигане на целите, срокове и отговорни структурни звена.

Сметната палата е приела основни документи, определящи и подкрепящи реализираните от нея политики: годишна Програма за одитната дейност; актуализирани части от Наръчника за прилагане на Международно признатите одитни стандарти; политики и процедури за прилагане на информационната сигурност по ISO 27001; актуализиран Стратегически план за одитната дейност; Указания за управление на риска в Сметната палата; Риск-регистър на стратегическите рискове на Сметната палата; План за обучение на служителите; План за международната дейност; План за непрекъснатост на работата на Сметната палата и др. С приемането на тригодишната бюджетна прогноза 2021–2023 г. и бюджета на Сметната палата за 2020 г. са планирани необходимите човешки, финансови, времеви ресурси за обезпечаване на изпълнението му.

При оценяване на изпълнението на трудовите задължения на служителите са взети предвид критериите, съгласно Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите в Сметната палата. Провежда се политика, която продължава усилията за задържане на квалифицирани кадри чрез адекватни и полезни обучения, подобряване на условията на труд, достатъчно възможности за повишаване в длъжност.

Прилага се Стратегия за управление на риска в Сметната палата на Република България, разработена на основание чл. 12 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор, която е съобразена с мисията, визията и стратегическите

цели на Сметната палата. Стратегията е предназначена да подпомогне институцията при постигането на нейните цели и приоритети, чрез прилагането на унифициран подход за идентифициране, оценяване и ограничаване на негативното въздействие на потенциални събития и ситуации, застрашаващи постигането им.

През 2020 г. Специализираният съвет за управление на риска в Сметната палата работи като постоянно действащ спомагателен орган към председателя на Сметната палата за подпомагане, координиране и контролиране на дейността по управление на риска в институцията.

В Сметната палата са създадени подходящи условия за ефективно управление на рисковете и са обхванати всички дейности и процеси. Управлението на риска в институцията е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички одитори и служители. Риск-регистрите периодично се преглеждат и актуализират при необходимост.

При възлагането на обществени поръчки действат вътрешни контролни механизми, чрез които е осигурено съответствие със законодателството и не се допуска разделяне на обществени поръчки, непровеждане на процедури, включване на дискриминационни изисквания за участие, неизпращане на изискуемата информация до съответните органи и др. През 2020 г. действат Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки в Сметната палата.

Осигурено е подходящо разделяне на отговорностите като функциите по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол в Сметната палата се осъществяват от различни служители.

Служителите на ръководни длъжности периодично докладват на ръководството за напредъка по постигане на стратегическите и оперативните цели, изпълнението на задачите и планове чрез редовни оперативни срещи, доклади и др.

Сметната палата осигурява на потребителите информация относно нейните цели, основните нормативни и вътрешни актове, регламентиращи дейността ѝ, организационната структура и резултатите от одитната и друга дейност на институцията чрез публикуване на актуални данни на интернет страницата, достъпна за външни потребители, и чрез вътрешната електронна мрежа.

Системата за мониторинг в Сметната палата е добре организирана в следствие на предприетите мерки на базата на резултатите от предходни самооценки и извършени одити. Тя включва и функцията по вътрешен одит, която е важен инструмент, подпомагащ ръководството в подобряването на системите за финансово управление и контрол в институцията.

За постигането на целите си, Звеното за вътрешен одит прилага рисково-базиран подход при изпълнение на одитните ангажименти, който позволява идентифициране на целите на одитираните дейности/процеси и съпътстващите ги рискове. През 2020 г. Звеното за вътрешен одит е извършило одити на процеси, които са важни за институцията, като: „Извършване на рисково-базирано планиране на одитните ангажименти като непрекъснато насочва дейността си към високорисковите процеси и дейности в Сметната палата“; „Адекватност и ефективност на прилаганите процедури по планиране, изпълнение и докладване на финансовите одити за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти“; „Адекватност и ефективност на прилаганите процедури при изпълнение на процеса по оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите от Сметната палата“; „Адекватност и ефективност на процеса по определяне на възнаграждения, отличия и награди в Сметната палата“; „Адекватност на прилаганите процедури по планиране, изпълнение и докладване на одити за съответствие при финансовото управление за съответствие съобразно

изискванията на Наръчника за прилагане на международно-признатите одитни стандарти и Закона за Сметната палата“; „Проследяване изпълнението на препоръките“ и други.

Възможността за инициране на одитни ангажменти за консултиране от Звеното за вътрешен одит е използвана от ръководството на Сметната палата.

Общото състояние на адекватността и ефективността на системите за финансово управление и контрол в Сметната палата се оценява като „много добро“, като се основава на самооценките на ръководителите на структурните звена в институцията за функционирането на финансовото управление и контрол като цялостен процес, който се прилага във всички дейности в Сметната палата.

III. ФУНКЦИОНИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2020 г.

Законът за финансовото управление и контрол в публичния сектор основно акцентира върху управленската отговорност и изисква организациите от публичния сектор да управляват средствата така, че да осигуряват постигане на целите на организацията и да гарантират опазването на обществените интереси. Само адекватните и правилно функциониращи системи за финансово управление и контрол могат да дадат разумна увереност, че целите на Сметната палата ще бъдат постигнати при спазване на принципите за законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност. Петте компонента на интегрираната рамка (контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация и мониторинг) са взаимосвързани и контролът не се изчерпва само с финансов аспект, а се прилага към всички дейности и процеси в Сметната палата.

1. Контролна среда

Формулирането на ясни, изпълними и измерими цели е в основата на доброто управление в Сметната палата. Сметната палата се стреми да осигури устойчиво изпълнение на Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. Използва методологията за стратегическо управление на Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ (IDI), за да формулира предпоставките, върху които се основава изпълнението на Стратегията и да извърши приоритизиране на Матрицата за изпълнение на Стратегията, преди да пристъпи към изготвяне на следващия оперативен годишен план на Сметната палата. Това е знак, че ръководството има отношение към определената мисия и дефинира реални и постижими стратегически цели, съобразени с разполагаемите ресурси на институцията.

1.1. Реализация на стратегическите цели, приоритети и изпълнение на годишните планове за 2020 г.

Сметната палата осъществява дейността си в съответствие с изискванията на Закона за Сметната палата и действащото законодателство. Одитната дейност се извършва по приета Годишна програма за одитната дейност на Сметната палата за 2020-г., в съответствие с Рамката за професионални становища на ИНТОСАЙ и при спазване на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата.

През 2020 г., във връзка с действащата Стратегия за развитие на Сметната палата за периода 2018–2022 г., дирекциите работят по мерки и дейности, включени в оперативните планове за изпълнение на стратегическите цели на палатата: извършване

на независим ефективен и ефикасен одит в публичния сектор; изграждане на ефективно функционираща система за управление на човешките ресурси, която да осигурява високо квалифицирани, мотивирани и почтени служители; институция, която допринася за подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, като отчита очакванията на заинтересованите страни.

Разработени са стратегически цели на одитните дирекции, в съответствие със стратегическия план за одитната дейност на Сметната палата, а именно: максимално използване на обхвата на своите правомощия и свободата на действие, дадени от закона при изпълнението на своите функции и отговорности с цел подобряване на управлението и отчетността на публичните ресурси; проследяване на рисковете в одитната среда и отчитане на очакванията на заинтересованите лица, за да бъдат избирани за одит важни въпроси от обществен интерес, без да се прави компромис с независимостта на Сметната палата; работата се основава на анализ и независима професионална преценка; предоставяне на Народното събрание, ръководствата на одитираните обекти и широката общественост на уместна, обективна и навременна информация.

Във връзка с приетата Стратегия са определени стратегическите цели за развитието на одитната дейност на одитните дирекции през следващите години:

- **Финансови одити** - изразяване на независимо одитно мнение с разумна степен на сигурност доколко годишните финансови отчети на бюджетните организации са изготвени във всички съществени аспекти в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане; увеличаване на приноса на Сметната палата за подобряване на публичната отчетност и прозрачността при управлението на публичните средства в бюджетните организации; чрез предоставяне на своевременна информация за резултатите от финансовите одити повишаване степента на доверие на целевите потребители към финансовите отчети.

- **Одити за съответствие** - повишаване на приноса на одитите за съответствие за подобряване на управлението на публичните средства и дейности и на качеството на публичните услуги чрез извършване на одити в областите, в които са установени високи рискове, управляват се значителни финансови ресурси, не е извършван одит или при предходни одити са установени съществени пропуски и нередности; извършване на одити за съответствие и оценяване на адекватността на изградените системи за финансово управление и контрол с цел подобряване на функционирането им за гарантиране законосъобразното разходване на бюджетните средства; поощряване прозрачността като предоставя надеждни доклади за това, дали ресурсите са стопанисвани, дали управлението е осъществявано и дали правата на гражданите са добре защитени, както се изисква от приложимите закони и разпоредби; поощряване отговорността като докладване на отклоненията от законите и разпоредбите така, че да се предприемат мерки и да се посочат отговорните длъжностни лица за установените несъответствия с правната рамка.

- **Одити на изпълнението** - подобряване на икономичността, ефикасността и ефективността при управлението на публичните средства и дейности и на качеството на обществените услуги, както и за прилагането на принципите за добро управление, отчетност и прозрачност; извършване на независим, ефективен и ефикасен одит в публичния сектор по отношение на политики и национални програми, области със съществени рискове както и области, където е съсредоточен обществения интерес; издаване на качествени и полезни доклади, в съответствие с международно приетите

стандарти за одитиране на ВОИ и прилагане на добрите практики в областта на одита на изпълнението; задълбочаване на професионалните контакти в рамките на ИНТОСАЙ, ЕВРОСАЙ и Контактния комитет, чрез активно участие в мрежи, работни групи, семинари и конференции, както и планиране и осъществяване на съвместни и паралелни одити.

- Специфични одити - подобряване на управлението на търговските дружества, държавните предприятия, юридическите лица по смисъла на чл. 6, ал. 3, т. 3 от Закона за Сметната палата, Българската народна банка, приватизирането на държавно и общинско имущество, предоставените публични средства и активи на лица, извън публичния сектор, включително при изпълнение на концесионни договори; осигуряване на публичност и прозрачност на дейността на политическите партии и финансирането на предизборните кампании на участниците в изборите; изразяване на становища по изпълнението на държавния бюджет, бюджета на държавното обществено осигуряване, на бюджета на Националната здравноосигурителна каса, бюджетните разходи на Българската народна банка, съгласно Закона за Сметната палата.

С Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност са въведени процедури за управление и контрол на качеството на одитите, за да се гарантира спазване на всички изисквания и да се осигури издаване на полезни, адекватни, балансирани и точни одитни доклади. Осъществяването на одитите и на текущ контрол върху одитната дейност чрез специализирания софтуер „Пентана“ доведе до ограничаване на присъщия риск, както и до общо подобряване на контролната среда.

В Сметната палата са утвърдени и действат Етичен кодекс и Политика за интегритет.

Планирането и възлагането на обществените поръчки се осъществява съгласно разработения План-график за възлагане на обществени поръчки за 2020 г. и в съответствие с Вътрешните правила за възлагане на обществени поръчки в Сметната палата, съобразени със Закона за обществените поръчки.

През 2020 г. са приети или актуализирани и други вътрешни актове, регламентиращи както процеси в одитната дейност, така и от административно-управленски характер. (Приложение № 1).

Запазват действието си приети в предходни години вътрешни актове, които не противоречат на Закона за Сметната палата.

1.2. Условия за професионално и етично поведение

Една от целите на Сметната палата е поддържането на среда за осигуряване на спазването на високи етични принципи, заложи в МСВОИ 30 Етичен кодекс и Етичния кодекс на Сметната палата. В Етичния кодекс и Политиката за интегритет на Сметната палата са регламентирани основните ценности и принципи, които се прилагат и отстояват от ръководството и всички служители при изпълнение на техните професионални задължения. В правилата за професионална етика са регламентирани и механизми за наблюдение относно тяхното прилагане, както и нива на докладване при установени индикации за неспазване на етичните стандарти и принципи. Извършването на проверки и изготвянето на предложения за предприемане на последващи мерки при установени нарушения на етичните правила е в компетенциите на създадената Комисия по професионална етика на Сметната палата.

През 2020 г. продължи стремежът за стимулиране на атмосфера на доверие, сигурност и уважение посредством ефективна, прозрачна, точна и навременна вътрешна и външна комуникация.

Осигуряването на стриктно спазване на Етичния кодекс (МСВОИ 130), включен в Рамката за професионални становища на ИНТОСАЙ и на Етичния кодекс на Сметната палата, насърчаването сред служителите на чувство на институционална принадлежност към Сметната палата и на съпричастност към нейните мисия и ценности, както и предотвратяването на конфликт на интереси, е задача от първостепенна важност.

Прилаганите процедури за предотвратяване на конфликт на интереси осигуряват прилагането на принципите за независимост, обективност и безпристрастност при извършване на одитите и осъществяване на контрол на качеството на работата на одитните екипи.

На интернет страницата - раздел „Обратна връзка” могат да се подават сигнали и жалби за нередности и нарушения, конфликт на интереси, корупционни действия и др.. Служителите на Сметната палата, граждани и служители на други институции, могат да подават сигнали и в специалната кутия в сградата на Сметната палата.

1.3. Организационна структура

През 2020 г. не са извършвани промени в организационната структура на Сметната палата.

1.4. Политики и практики по управление на човешките ресурси

Важна част от контролната среда са политиките за човешките ресурси и свързаните с тях практики, обхващащи подбора, назначаването, прекратяването на трудовите правоотношения, обучението, оценката на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата. Те се осъществяват съгласно Закона за Сметната палата, Кодекса на труда, Правилника за устройството и организацията на дейността на Сметната палата, Правилника за вътрешния трудов ред в Сметната палата, Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата, Стратегията за развитие на Сметната палата 2018 – 2022 г., в която стратегическите цели са непрекъснато подобряване на системата за подбор, назначаване, оценка, обучение и задържане на квалифицирани служители; изграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата в Сметната палата; поддържане на институционална култура, която насърчава развитието на професионалния капацитет на служителите и толерира положените принос, усилия и лоялност в Сметната палата.

Процесите по управление на човешките ресурси се администрат чрез програмен продукт, включващ модули, които са взаимосвързани и предоставят възможност за достъп, контрол и управление на дейностите на различни нива – ръководители, служители и администратори.

През 2020 г. са обявени и проведени тридесет и един външни конкурсни процедури за подбор и заемане на длъжности в Сметната палата. На служителите на Сметната палата са проведени шест вътрешни конкурсни процедури за подбор и заемане на длъжности, в резултат са преназначени: един служител на ръководна длъжност, двама служители на одиторски длъжности и двама служители на експертни длъжности в администрацията на Сметната палата.

Конкурсните процедури са проведени в съответствие с Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите на Сметната палата.

Съгласно длъжностното разписание на Сметната палата за 2020 г. в Сметната палата работят четиристотин и пет служители. Сключени са трудови договори и са назначени тридесет и шест служители на следните длъжности: главен одитор – един; старши одитор-първа степен - двама; одитор - пет; стажант-одитор – деветнадесет;

служители на експертни длъжности – шест; служители с технически функции в администрацията - трима.

През 2020 г. са прекратени трудовите правоотношения на петдесет и един служители на Сметната палата поради следните причини: придобито право за пенсия за осигурителен стаж и възраст – двадесет и двама; отправено искане от страна на служител – осем; по взаимно съгласие на страните – четиринадесет; постъпване на държавна служба - един; по време на срока за изпитване - трима; получена най-ниска годишна оценка за изпълнението на длъжността - един и смърт на служител - двама.

Обучение и развитие на служителите в Сметната палата

Процесът по обучение на служителите на Сметната палата цели придобиване, разширяване или усъвършенстване на професионалните знания и умения на служителите, при отчитане на заложените структурни и/или индивидуални цели. С Решение на Сметната палата е приет план за обучение на служителите на Сметната палата.

През 2020 г. са реализирани шестдесет и шест професионални обучения за общо петстотин четиридесет и шест участника, разпределени в следните основни програми:

- Специализирани програми за професионално обучение – темите са насочени към области, които са специфични за дейността на съответната одитна дирекция или структурно звено в администрацията. Проведени са петдесет и пет обучения по следните основни теми: практически насоки при прилагане на МСВОИ и Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата; актуални въпроси свързани с финансовата отчетност на бюджетните организации през 2020 г.; доказателствена стойност на електронния документ; Кодекс за поведение на служителите; практически аспекти на дейността по управление на човешките ресурси; надграждане на уменията за прилагане на специализирани одитни техники и методи; основни промени, допълнения и практика по прилагане на Закона за обществени поръчки и подзаконовите му актове; изготвяне на одитен доклад; актуални проблеми при Кодекса на труда; нови моменти в Закона за данъците върху доходите на физически лица и Кодекса за социално осигуряване; запознаване с добри практики при определянето на одитни извадка; и други.

- Програми за обучение по информационни и комуникационни технологии – темите са насочени към осигуряване на знания и умения за работа със специализирани софтуерни продукти, необходими за изпълнение на конкретно възложени задачи. Проведени са осем обучения по следните основни теми: практическото прилагане на одитни софтуери за анализ на база данни и контрол и/или за планиране и управление на одитната дейност и одитните задачи; обучение относно внедряване на Система за управление на информационната сигурност в Сметната палата; обучение за работа с Централизирана автоматизирана информационна система електронни обществени поръчки (ЦАИС ЕОП); и други.

- Програми с организационно-управленска насоченост - имат за цел усвояване на управленски знания и умения, развитие на специфични лидерски качества. Проведени са две обучения по следните основни теми: реформи в управлението след COVID -19; развитие на комуникативни умения на вътрешните одитори и други.

Атестиране

Годишното оценяване на трудовото изпълнение на служителите на Сметната палата, е проведено в съответствие с разпоредбите на Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата, като оценените служители са четиристотин и

четири, от тях служители с оценка „четири” „Изпълнението е над изискванията” - сто и двадесет и седем, служители с оценка „три” „Изпълнението отговаря на изискванията” - двеста седемдесет и четири, служители с оценка „две” „Изпълнението не отговаря напълно на изискванията” – трима.

През 2020 г. общото състояние на контролната среда е „много добро“.

2. Управление на риска

Процесите по управление на риска са неразделна част от дейността на Сметната палата и от общия процес на управлението ѝ.

Утвърдени са Стратегия за управление на риска и указания за нейното прилагане, с което са осигурени адекватни условия за идентифициране, оценка и ефективен контрол на рисковете, които могат да повлияят негативно върху постигането на целите на одитната институция.

Създаден е Специализиран съвет за управление на рисковете (ССУР), който работи като постоянно действащ спомагателен орган към председателя на Сметната палата за подпомагане, координиране и контролиране на дейността по управление на риска в Сметната палата.

Специализираният съвет за управление на рисковете продължи да оказва съдействие и да подпомага ръководителите на структурните звена за идентифициране и управление на рисковете, както усъвършенстването и развитието на координацията и контрола на дейността по управлението на рисковете в Сметната палата.

Във връзка със Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. и с утвърдените стратегически цели и приоритети, са формулирани оперативните цели на всяко структурно звено.

През 2020 г. от структурните звена е предоставена информация за: изпълнението на планираните допълнителни контролни дейности, предприети за ограничаване на високите и средни остатъчни рискове в риск-регистрите; промените във вероятността и влиянието на остатъчните средни и високи рискове, вследствие на изпълнението на планираните допълнителни контролни дейности; актуализирани са риск-регистрите – идентифициран е нов риск, породен от мерките за преодоляване на кризата, възникнала от пандемията от коронавирус. Направена е връзка между целите на съответното структурно звено и относимите стратегически цели на Сметната палата.

При изготвянето на становището от Специализирания съвет за управление на рисковете във връзка с риск-регистрите са отчетени: приемливите нива на риска; наличието на адекватни мерки за управлението на съществените и значимите рискове; предприетите действия и текущи контролни дейности и необходимостта от допълнително въвеждане на дейности; разпределението на срокове и задължения и мотивираните предложения за приемливото ниво на риска.

Докладвани са резултатите от управлението на присъщите и остатъчните оперативни рискове, идентифицирани от структурните звена, в съответствие с изискванията на Стратегията за управление на риска в Сметната палата във връзка с Указанията за управление на риска, чрез своевременно организиране и координиране на изпълнението на тези дейности. Постигната е обвързаност между етапите на управлението на риска „мониторинг“ и „докладване“.

През 2020 г. Съветът подпомогна Сметната палата за постигането на целите и приоритетите чрез прилагането на унифициран подход за идентифициране, анализиране, оценяване и ограничаване на негативното въздействие на потенциални събития и ситуации, застрашаващи постигането им, както и прилагане на координационен механизъм за отчетност и докладване.

В Сметната палата са създадени подходящи условия за ефективно управление на рисковете и са обхванати всички дейности и процеси. Управлението на риска в институцията е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички одитори и служители.

Процесът по управление на риска е адекватен и ефективен, осигурява интегриране на резултатите по структурни звена, а на централно ниво - по функционални направления и идентифицира възможности за подобрения.

В резултат на изпълнението на Стратегията за управление на риска в Сметната палата са постигнати целите за: утвърждаване на организационна култура и разбиране за необходимостта и ползата от управление на рисковете; преминаване от формално изпълнение на законово изискване за въвеждане на процеса по управление на риска към прилагане на ефективен и работещ модел; минимизиране на рисковете, свързани с постигането на целите на Сметната палата; ефективно функциониране на системата за финансово управление и контрол в институцията.

Осигурена е публичност и прозрачност на дейността по управление на риска в Сметната палата чрез текущо и систематично поддържане на актуална информация. В раздел „Управление на риска“ на вътрешния портал на Сметната палата са публикувани Стратегията за управление на риска в Сметната палата, Указания за управление на риска в Сметната палата, Правила за дейността на ССУР, образци на документи, риск-регистра, протоколи от заседания на ССУР и др. документи, с което е постигната информираност на всички одитори и служители от институцията.

През 2020 г. оценката за управление на риска е „много добра“.

3. Контролни дейности

Контролните дейности са всяко едно действие, насочено към минимизиране на риска и увеличаване на вероятността за постигане на целите и задачите на Сметната палата. Контролните дейности в Сметната палата са въведени в зависимост от извършената оценка на риска.

Ръководството на Сметната палата е въвело контролни дейности, които покриват рисковете и помагат да се постигнат целите с оглед получаването на разумна увереност, че рисковете са минимизирани чрез съответните контроли. Контролните дейности са адекватни на рисковете, интегрирани са в процесите и разходите за осъществяването им, не превишават очакваните от тях ползи. Контролните дейности се прилагат във всички функции, процеси и на всички нива в Сметната палата.

През 2020 г. продължи процесът на подобряване на контролните практики и процедури, както в одитната, така и в административната дейност.

За ограничаването на риска за нарушаване на независимостта на одитора са въведени редица процедури, включени в приети от Сметната палата вътрешни актове като Етичен кодекс, Правилник за подбор, назначаване, повишаване на квалификацията и оценка на изпълнението, Наръчник за прилагане на международно приетите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата, Политика по интегритет и др. (деклариране на обстоятелства; процедури за контрол на качеството; процедури за обсъждане и за документирание на обсъжданията между одиторите и заинтересованите страни, между одиторите и лицата, упражняващи контрол на качеството; ротация на екипите; екипна работа; самооценка на уязвимостта на интегритета и набеязване на мерки за засилване на устойчивостта).

С Наръчника за прилагане на Международните стандарти на Върховните одитни институции и одитната дейност на Сметната палата са дефинирани правила, процедури

и стъпки, адекватни и ефективни контролни дейности на всички етапи от одитния процес, които са прилагани в съответствие с идентифицираните и оценени рискове и е осигурено непрекъснатото им осъществяване. От директорите на одитните дирекции и началниците на отдели е извършено текущо наблюдение на изпълнението на одитните задачи, давани са насоки за подобряване, осъществяван е контрол на качеството при изпълнение на одитните задачи, давани са препоръки за повишаване на професионалната компетентност и необходимостта от обучение и самообучение на одиторите.

Въведените в одитните дирекции контролни дейности покриват определените рискове и помагат за постигане на целите.

Деятелността по контрола на качеството от ръководителите на одитни екипи, началниците на отдели, директорите на дирекции и заместник-председателите е съобразена с целите на процеса за контрол на качеството на одитната дейност, които произтичат от Закона за Сметната палата и Наръчника, които са:

- осигуряване на високо професионално ниво при постигане на целите на Сметната палата и осъществяване на одитната дейност в съответствие с изискванията на международно признатите одитни стандарти и националното законодателство;
- осигуряване на високо качество на одитната дейност чрез текущо наблюдение за въвеждане и прилагане на единни/общи добри практики при изпълнението на всички одитни задачи.

На оперативното ниво се изпълнява процес за контрол на качеството, който осигурява:

- постигане на разумна увереност, че одитът е извършен в съответствие с международно признатите одитни стандарти и приложимите законови и регулаторни изисквания;
- постигане на разумна увереност, че издаденият одитен доклад и одитно мнение са уместни/подходящи при съществуващите обстоятелства.

Процесът по планиране, изпълнение и докладване на одитни задачи и извършване на текущ контрол на качеството е унифициран посредством приложението „Пентана“. През 2020 г. одитните задачи в голямата си част са извършени в приложението „Пентана“.

Рискът от пропускане на стъпки и документи е минимизиран, тъй като процесът е добре организиран и ясно и последователно формулиран в приложението „Пентана“. Ролите и отговорностите в приложението са ясно формулирани, като е създадена необходимата организация за прилагането ѝ.

Предварителното проучване и изготвянето на програма за изпълнение на одитната задача се извършва по установения с Наръчника формален ред чрез попълване на приложените образци на работни документи, включително и по отношение на контрола на качеството.

Във връзка с мерките за ограничаване на пандемията от COVID-19 е въведена възможност да се използва и съставя одитна документация в електронен формат и след обсъждане между дирекция РОД и одитните дирекции. През 2020 г. Наръчникът – Обща част, се актуализира с изисквания към одитната документация при ограничителни мерки във връзка с епидемия или друга заплаха за здравето. Устойчивото решение за обмен на документация с одитираните обекти и утвърждаването на документи от целия одитен екип в електронен формат е въвеждането на електронни подписи за служителите на Сметната палата.

Контролните практики и процедури по отношение на административната дейност, включително на бюджетния процес, са прилагани ефективно и непрекъснато. Осигурено е разделяне на отговорностите и са определени задължения на всички нива. Отговорностите на служителите са разпределени по начин, който не позволява един служител едновременно да има отговорност по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол. Въведени са контролни процедури за пълно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции. Предварителният контрол се осъществява чрез проверки от дирекция „Финансово-стопански дейности и управление на собствеността“, като проверката се извършва преди полагането на двойния подпис.

Системата за двойния подпис не разрешава поемането на финансови задължения или извършването на плащания без подписа на председателя на Сметната палата и главния счетоводител, или упълномощени от него служители. Утвърдена е „Инструкция за документооборота на финансово-счетоводната дейност на Сметната палата“, която осигурява условия за упражняване на ефективен контрол върху бюджетната дейност на Сметната палата и съхраняване на съдържащата се в документите информация.

Приети са Вътрешни правила за организацията на електронния и хартиения документооборот, дейността на учреденския архив и използване и съхранение на печатите и щемпелите в Сметната палата, регламентиращи изпълнението на отделните дейности, които намаляват рисковете за постигане на целите.

Актуализиран е съставът на постоянно действащата експертна комисия, която извършва експертиза на документите, организира подготовката и предаването на ценни документи в съответния държавен архив и изготвянето на актове за унищожаване на документи с изтекъл срок на съхранение.

Установена е практика да се сканират доклади, след приключване на междинната експертиза и поетапно да се публикуват в създадената рубрика „Електронен архив – доклади“ на вътрешната страница на Сметната палата.

Организиран е непрекъснат процес по обработване и архивиране на документите и са създадени условия за съхранението им, съгласно нормативните изисквания. Извършват се ежемесечни и годишни проверки на наличността и правилното поддръждане на документите.

Периодично се извършва преглед и се анализират предприетите действия и контролните дейности за изпълнението на планираните цели.

При възлагането на обществени поръчки действат контролни механизми, чрез които не се допуска разделяне на обществени поръчки, непровеждане на процедури, включване на дискриминационни изисквания за участие, неизпращане на изискуемата информация до съответните органи и др. Вътрешните правила за възлагането на обществените поръчки в Сметната палата и Вътрешните правила за поддържане на „Профила на купувача“ са публикувани на интернет страницата на Сметната палата. Дирекция „Правно-нормативно осигуряване“ изпълнява основна функция за законосъобразно провеждане на процедурите по Закона за обществените поръчки и сключване на договорите.

Прилагани са съответните контролни дейности по осигуряване на нормалното функциониране и надеждността на информационните системи на Сметната палата от отдел „Информационно обслужване“.

През 2020 г. продължиха дейностите по прехвърляне на съществуващи бази данни на нови сървъри с нови операционни системи. Завършен е процесът по виртуализация на сървърите, благодарение на което се консолидират физически ресурси, като се опростява внедряването и управлението и се намаляват нуждите от енергия и охлаждане. Чрез виртуалните машини сървърът използва своите ресурси по-ефективно.

През годината е извършено пълно въвеждане на домейн структура в Сметната палата, което е в основата на цялостната реорганизация на ИТ инфраструктурата.

Контролните дейности са адекватни на рисковете, интегрирани са в процесите и разходите за осъществяването им не превишават очакваните от тях ползи.

Оценката на елемента „Контролна дейност“ е „много добра“.

4. Информация и комуникация

Системите за информация и комуникация в Сметната палата осигуряват идентифициране, събиране и разпространяване в подходяща форма и срокове на надеждна и достоверна информация, която позволява изпълнението на задълженията от всяко длъжностно лице в институцията, включително чрез системите за отдалечен достъп. Развитието им е фактор за подобряване на публичното управление.

В изпълнение на Закона за Сметната палата и спазвайки стратегическия принцип за публичност и прозрачност, институцията дава изцяло гласност на резултатите от своята дейност. И през 2020 г. са публикувани всички приети одитни доклади за резултатите от извършени одити, доклади за последващ контрол за изпълнение на препоръките, дадени от Сметната палата и съобщенията за връчените проекти на одитни доклади.

Чрез интернет страницата си Сметната палата се осигурява и прозрачност на отчетите на партиите и техните дарители. Сметната палата публикува отчетите за приходите, разходите и поетите задължения за плащане във връзка с предизборната кампания за изборите за общински съветници и кметове през 2019 г. на петстотин деветдесет и осем участници.

Посещенията през 2020 г. на интернет страницата на Сметната палата са 98 160, като посетителите са 35 541. Делът на посетителите в активна възраст между 25 и 64 г. е около 67%. Висок е делът и на най-младите потребители на информация – между 18 и 24 г. – 27,5%. По брой на посетителите по географски признак в интернет страницата на Сметната палата след България (над 90% от всички), се нареждат САЩ, Германия, Обединеното кралство, Китай, Белгия, Франция, Русия, Северна Македония, Турция.

Изготвени са тридесет и едно прессъобщения, три са интервюта в електронни медии и едно - в печатни медии. Институцията използва и социалните мрежи за достигане на резултатите от дейността ѝ до по-широка аудитория – Facebook, Twitter, Youtube.

Осигуряван е достъп и до обществената информация в съответствие със Закона за достъп до обществената информация на журналисти, граждани и неправителствени организации.

Чрез интегрираната информационна система, включваща и деловодната система и интранет портала, се осъществява незабавен достъп на всички служители до одитната методология, решенията, вътрешните документи, служебна и външна информация, включително от средствата за масово осведомяване. Споделя се полученият опит по време на съвместни срещи, семинари и други форуми на одитори от Сметната палата с представители на други Върховни одитни институции (проведени в голямата си част онлайн през 2020 г.), публикува се и информация за добрите практики на други сметни палати и на международните професионални организации.

Сметната палата осъществява и обмен на електронни документи с други институции и държавни администрации, като част от Системата за електронен обмен на съобщения, администрирана от Държавна агенция „Електронно управление“.

През 2020 г. се навършиха 140 години от създаването на Върховната сметна палата и 25 години от нейното възстановяване. В деня на професионалния празник на Сметната палата – 20 декември, Българската национална телевизия излъчи при голям интерес документален филм, посветен на институцията - "Духовността на цифрите". Филмът проследява най-важните моменти от създаването на Върховната сметна палата през 1880 г. като един от първите стожери на държавността, разширяването на правомощията ѝ през годините и ролята ѝ за развитието на страната в началото на миналия век. Филмовата история проследява и закриването на институцията и възраждането ѝ през 1995 г., с което се възстановяват традициите на бюджетния контрол в България. Чрез филма зрителите се запознават както с ярките и значими личности, управлявали Върховната сметна палата или работили в нея до 1947 г., така и с непознати имена, допринесли за изграждането на респект и доверие към нея в обществото.

В предаването „История.бг“ по Българска национална телевизия от водещи български историци и учени бе анализиран приносът на Върховната сметна палата за стопанския възход на България след Освобождението и до Втората световна война.

С цел по-голяма информираност на широката аудитория за дейността на Сметната палата и по повод на годишнините, по Дарик радио в специална съвместна рубрика през годината са излъчени интервюта с настоящи и бивши ръководители на Сметната палата от възстановяването на институцията до сега. В интервютата са огласени интересни факти от развитието на институцията и значими резултати, свързани с одитната ѝ дейност.

За насърчаване на институционалната принадлежност и мотивация на служителите за трета поредна година през 2020 г. Сметната палата присъди своите ежегодни награди – „Одитор на годината“, „Одитен екип на годината“ и „Ръководител на годината“. Наградата „Одитор на годината“ се връчва на одитор с изявен професионализъм, инициативност, принос в подобряване на одитния процес и способност за работа в екип. Призът „Одитен екип на годината“ се връчва за изключителен принос за постигане на съществени одитни резултати при конкретен одит, чрез които се съдейства за подобряването на управлението в публичния сектор.

През 2020 г., макар и в трудните условия на епидемичната обстановка, породена от разпространението на COVID-19, Сметната палата продължи да развива сътрудничеството си със заинтересованите страни – граждани, професионални и неправителствени организации, академични среди, медии.

Подобряването на прозрачността при финансирането на политическите партии бе тема на срещата между ръководството на одитната институция и представители на Фондация „Български институт за правни инициативи“. Дискусията бе в рамките на дейностите по международния проект „Ефективна борба срещу корупцията“, който се осъществява в три държави – България, Румъния и Черна гора, и се финансира от Държавния департамент на САЩ. Подписано бе споразумение за сътрудничество за засилване на независимостта и ефективността на финансовия контрол на политическите партии, като целта е превенция на непозволено финансиране чрез подобряване на одитните техники и процедури.

България е в групата на седемдесет и една страни, в които механизмите за контрол върху публичните финанси от страна на независима Сметна палата се считат за „адекватни“, с оценка от 83 пункта (от 100 възможни) според изследването на бюджетната прозрачност на България по международния индекс „Отворен бюджет“ за 2019 г., оповестено от Института за пазарна икономика (ИПИ).

Сметната палата връчи за първи път наградата „Академик Иван Гюзелев“ в рамките на националния конкурс „Млад одитор“. Институцията учреди наградата в

юбилейната си година с идеята да мотивира младите хора да научат повече за професията одитор, да се подготвят професионално и да я изберат за своя професия.

Продължи ползотворното взаимодействие на Сметната палата с Министерството на финансите и други централни ведомства с цел подобряване на отчетността в публичния сектор.

Важно постижение през годината беше внедряването на международен сертификат ISO/IEC 27001:2013, който показва, че в институцията е внедрена Система за управление на информационната сигурност. Сертификатът по международния стандарт ISO 27001 демонстрира пред обществото, че одитната институция осигурява адекватен контрол по отношение на конфиденциалността, целостта и достъпността на защита на информацията, която съхранява и с която работи. Сметната палата работи с данни и съхранява важна информация във връзка с одитната си дейност по Закона за Сметната палата и по други специални закони. Затова обхватът на сертификация включва прилагането на система за управление на информационната сигурност при извършване на одити за контрол на изпълнението на бюджета и други публични средства и дейности, съгласно Закона за Сметната палата и международно признатите одитни стандарти, както и при осъществяване на административни дейности по Закона за обществените поръчки, Закона за концесиите, Закона за политическите партии и Изборния кодекс.

За да се реализира стратегическата цел за подобряване ефективността и контрола на одитния процес продължи внедряването на специализирания одитен софтуер Pentana. Системата се обновява до последни версии и се използва като основен инструмент при изпълнението на одитите.

Реорганизираната административна информационна система (АИС Документооборот) се допълни с нови функционалности и през 2020 г. се превърна в модерен инструмент за работа с документооборота на Сметната палата. Чрез нея се извършва документиране на всички операции, процеси и трансакции с цел осигуряване на адекватна одитна пътека за проследимост и наблюдение.

Постоянно се усъвършенства и Автоматизираната информационна система за „Административно-наказателна дейност“ (АНД), Системата „Административно-наказателна дейност“ (АИС АНД) служи за въвеждане на събития и документи, свързани с процеса по административно наказване, при спазване на поредността на събития в процеса и за подпомагане работата по тези документи от момента на създаването или приемането им до момента на приключване на работата по тях. АИС АНД осигурява управление на информационния достъп на потребителите до различни дейности, въвеждане на събития и области на административно-наказателните преписки. Реализиран е единен регистър на административното наказване.

Внедрена е Система за централизирано управление на печата, като за целта са закупени етажни мултифункционални устройства. Този тип устройства разполагат със специализиран софтуер, позволяващ да се „вижда“ статусът на всяка машина и състоянието на всеки отделен консуматив, 24-часова поддръжка и наблюдение на печатната инфраструктура, както и възможност за предвиждане на нейното развитие и оптимизиране в дългосрочен аспект. Изключително важно предимство на тези машини е контролът и отчетността.

С цел подобряване производителността на работната среда и защитата на данните са извършени следните дейности:

1. Ежедневен мониторинг - осъществява се мониторинг на сървърите, информационните системи, мрежовото оборудване, антивирусната защита и всички останали компоненти на информационно-комуникационната среда на Сметна палата.

2. Подмяна на остаряла техника - закупени и подменени са голям брой преносими и настолни компютри, както и мултифункционални устройства. Изцяло е подменена печатащата и сканираща техника в изнесените работни места.

3. Изграждане на изцяло нова съвременна система за електронни пощи - извършена е миграция към съвременния пощенски сървър на Майкрософт – Microsoft Exchange.

4. Репликация на информационните системи – осигурен е обмен на данни между първичния сървър, на който е разположена съответната информационна система и вторичен такъв, който пази копие на цялата система в реално време.

5. Архивиране /бекъп/ на информационните масиви - създават се техни резервни копия (архиви, бекъпи). За по-добра защита архивираните данни се прехвърлят на различни външни носители.

6. Актуализация (ъпдейт) на операционните системи, офис пакетите и базите данни.

Актуализациите са от изключително важно значение на защитата на информационните масиви от злонамерени атаки. Най-новите пачове за защита отстраняват уязвимостите и грешките, а понякога добавят и нови функционалности.

Общата оценка на елемента „Информация и комуникация“ е „много добра“.

5. Мониторинг

През 2020 г. като част от процеса по управление на риска е извършен текущ мониторинг на идентифицираните рискове, както и на контролните дейности, въведени за тяхното ограничаване. В резултат на осъществения мониторинг са направени предложения за надграждане и/или актуализиране на някои от контролите, с оглед постигането на по-голяма ефективност от тяхното прилагане.

Осъществен е мониторинг на остатъчните рискове, който дава увереност, че процесът по управление на риска е адекватен и ефективен и предприетите действия са довели до намаляване на риска до приемливо ниво. Лицата, отговорни за управлението на рисковете (директор на одитна дирекция, началник отделите, административните ръководители на изнесените работни места и отговорниците за изпълнение на целите) наблюдават и периодически докладват на Специализирания съвет за управление на риска състоянието на рисковете.

Изпълнението на одитните задачи също е обект на постоянен текущ мониторинг и контрол на качеството. Констатираните пропуски се обсъждат своевременно с одитните екипи, с цел тяхното преодоляване и подобряване на качеството на одитната дейност.

Въведена е система за мониторинг за оценка на степента, в която прилаганите одитни процедури удовлетворяват изискванията на Наръчника и гарантират спазването на изискванията на стандартите чрез попълване на въпросници в Пентана. Спецификите на системата за мониторинг и контрол на качеството на одитната дейност при одитите, изпълнявани от одитните дирекции, са определени в Наръчника. Лицата, осъществяващи контрол на качеството са ръководителят на одитния екип, началникът на отдел, директор на дирекция, заместник-председатели и Сметната палата. Функциите на органите и лицата във връзка с процеса за контрол на качеството се определят със Закона за Сметната палата, Наръчника, издадени указания, длъжностни характеристики и заповеди на председателя и заместник-председателите на Сметната палата.

Документирането на процедурите в процеса по контрол на качеството се осъществява от лицата, които ги изпълняват – ръководител на одитен екип, началник на отдел, директор на одитна дирекция и заместник-председател включително използването на функционалностите на Пентана. Формата на документите е определена с образци на документи, които са задължителни за прилагане в съответните етапи на одитната дейност и са включени на всеки етап в проверените одитни досиета. Образците са приложени към съответните етапи в одитните процедури, изпълними в Пентана от съответното ниво на контрол на качеството.

Изпълнени са дейностите, свързани с осъществяването на мониторинг: въвеждане и наблюдение на мерките за управление на рисковете, преглед на специфичните процеси и текущ анализ на рисковете, с цел идентифициране на възможностите за подобряване на процеса и установяване на промени в рисковия профил.

Постигната е целта на процеса по осъществяване на мониторинг, а именно да се наблюдава дали вероятността и влиянието на идентифицираните рискове се променя и да се получи увереност, че процесът по управление на риска е ефективен, както и че са предприети действия за намаляване на риска до приемливо ниво. Осъществен е мониторинг върху процеса по изготвянето на риск-регистрите на структурните звена в Сметната палата, чрез анализ както на риск-регистри и на мотивите, свързани с промяна в приемливите нива на остатъчните рискове.

Звеното за вътрешен одит е предоставило допълнителна увереност за ефективното функциониране на системите за финансово управление и контрол чрез извършването на одитните ангажменти въз основа на оценката на риска.

Оценката на елемента „Мониторинг“ е „много добра“.

IV. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2021 г.

Със Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. се поставиха нови цели пред институцията и това налага да се извърши нова оценка на рисковете, които застрашават постигането на стратегическите цели:

1. Сметната палата да извършва независим ефективен и ефикасен одит в публичния сектор.
2. Сметната палата да изгради ефективно функционираща система за управление на човешките ресурси, която да осигури висококвалифицирани, мотивирани и почтени служители.
3. Сметната палата да бъде институция за пример, която допринася за подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, като отчита очакванията на заинтересованите страни.

Сред стратегическите цели и приоритети за 2021 г. са:

- ✓ Актуализиране и въвеждане на подходящи процедури и инструменти, включително одитни методологии, за изпълнение на законово установените правомощия на Сметната палата;
- ✓ Продължаващо прилагане на специализирани одитни софтуери във всички одити на Сметната палата;
- ✓ Изградената система за осигуряване на качеството да предоставя разумна степен на увереност, че одитите и другата дейност са изпълнени в съответствие с международно признатите одитни стандарти и приложимите правни и регулаторни

изисквания. Приети са нови международни Стандарти за контрол на качеството, спрямо които се очаква да бъдат разработени нови процедури, съобразени с новите изисквания;

- ✓ Изграждане на система за външен контрол на качеството на одитната дейност;

- ✓ Усъвършенстване на методиката за планиране и отчитане на натовареността на одиторите;

- ✓ Оповестяване на одитните доклади по подходящ начин и на разбираем и ясен за заинтересованите лица език;

- ✓ Активизиране и разширяване на участието в инициативи на международната одиторска общност, които допринасят за повишаване на институционалния и административен капацитет на Сметната палата;

- ✓ Продължаваща подкрепа на усилията на Министерството на финансите в процеса по модернизиране на счетоводството в публичния сектор, с цел осигуряване на приемлива рамка за финансово отчитане;

- ✓ Непрекъснато подобряване на системата за подбор, назначаване, оценка, обучение и задържане на квалифицирани служители;

- ✓ Изграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата на служителите в Сметната палата;

- ✓ Поддържане на институционална култура, която насърчава развитието на професионалния капацитет на служителите и толерира положените принос, усилия и лоялност към Сметната палата;

- ✓ Подобряване на взаимодействието с Народното събрание и другите заинтересовани потребители на информацията от одитните доклади за засилване на отчетността и прозрачността в публичния сектор.

За да осигури устойчиво изпълнение на Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. институцията прилага методологията за стратегическо управление на Инициативата за развитие на ИНТОСАЙ (IDI).

Етапите, които се следват, са:

- ☐ Формулиране на предпоставките за изпълнение на Стратегията

За изпълнението на всяка стратегическа цел или дейност трябва да са налице определени условия. Липсата на дадена предпоставка е ясен индикатор за риск за постигане на съответната стратегическа цел, който трябва да бъде адресиран, включително в рамките на процеса по управление на риска в Сметната палата.

- ☐ Изготвяне на Рамка за резултатите на Сметната палата, основана на логически връзки

Подобряването на капацитета на Сметната палата и качеството на одитите се планира и реализира по начин, който да отчита как това носи полза на основните заинтересовани страни и гражданите. Този подход се представя чрез „веригата на стойността“ въздействие (impact), ефекти (outcomes), резултати (outputs) и капацитет (capacity) . При изграждането на Рамката се започва от желаното въздействие, след което се идентифицират ефектите, за които ВОИ може да допринесе. Конкретно се посочват резултатите, чрез които ВОИ ще може да способства за постигане на ефектите, както и капацитета, който ВОИ следва да изгради, за да може да изготвя тези резултати в необходимото количество и качество.

□ Отчитане на влиянието на съществени промени в средата от приемането на Стратегията досега, включително пандемията от COVID-19

Същественият промени във външната среда, предизвикани от COVID-19, биха могли както да затруднят постигането на стратегическите цели на Сметната палата, така и да създадат възможности за още по-ефективно постигане на желаните от Сметната палата ефекти, чрез промени в стратегическата посока на развитие на институцията. Затова е необходимо Сметната палата да анализира възможностите и заплахите, породени от COVID-19, а също другите промени в средата, настъпили от приемането на Стратегията досега, и да ги вземе предвид при изготвянето на Рамката за резултатите на Сметната палата.

□ Приоритизиране на целите и дейностите от Матрицата за изпълнение на Стратегията

За приоритизирането на целите са необходими две предварителни условия: Разкриване на причинно-следствените връзки между целите за резултат и капацитет и дефиниране на йерархията на целите.

При планирането за 2021 г. следва да се включват само дейности, които реалистично биха могли да бъдат постигнати, с оглед обективните ограничения. На по-късен етап може да се пристъпи към актуализация на Стратегията за развитие на Сметната палата. Вземат се предвид кои цели са най-значими за изпълнението на мисията на Сметната палата и същевременно са осъществими. По същия начин могат да бъдат преразгледани дейностите в рамките на целите, като се определи кои дейности са критично важни за постигането на целите и същевременно се има предвид доколко тези дейности са осъществими.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА

През изминалия период Звеното за вътрешен одит (ЗВО) фокусира дейността си върху постигането на целите и дейностите, заложи в Стратегическия и Годишния план на звеното:

Стратегическа дейност 1: *Извършване на рисково-базирано планиране на одитните ангажименти, като непрекъснато насочва дейността си към високорисковите процеси и дейности в СП*

Извършени са одитни ангажименти за даване на увереност и консултиране, които са в съответствие с изготвения рисково-базиран Годишен план за дейността на ЗВО за 2020 г. Елементите на одитната вселена на Сметната палата са приоритизирани в съответствие с изготвената оценка на риска. Допълнително са извършени следните дейности:

- прегледани и актуализирани са одитните единици в одитната вселена;
- извършени са оценка на риска и приоритизиране на елементите на одитната вселена на СП;
- прегледан е Статута на звеното за вътрешен одит с цел съответствие с изискванията на Закона за вътрешен одит в публичния сектор и Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит, след което Статутът на ЗВО бе актуализиран;
- изготвен е рисково-базиран Годишен план за дейността на ЗВО за 2020 г.;
- изготвен е нов Стратегически план за дейността на вътрешния одит за периода 2021 - 2023 г., съобразен изцяло с приоритетите и целите на Сметната палата за периода 2018 - 2022 г.

Стратегическа дейност 2: *Осигуряване на въздействащо докладване на резултатите от одитната дейност и навременно проследяване на напредъка*

За постигането на целта, ЗВО прилага рисково-базиран подход при изпълнение на одитните ангажименти, който позволява идентифициране на целите на одитираните дейности/процеси и съпътстващите ги рискове. През 2020 г. са издадени следните одитни доклади/становища, които са предварително обсъдени и съгласувани с отговорните длъжностни лица:

- Одитен ангажимент ОА 1901 У „Адекватност на прилаганите процедури по планиране, изпълнение и докладване на финансовите одити за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти“, започнат в края на 2019 г. Целта на одитния ангажимент беше да се предостави мнение относно адекватността на процесите по планиране, изпълнение и докладване на финансовите одити за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти, както и да се идентифицират възможности за подобряване;
- Одитен ангажимент ОА 2002 У „Адекватност и ефективност на прилаганите процедури при изпълнение на процеса по оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите от СП“. Целта на одитния ангажимент беше да се предостави мнение относно адекватността на въведените контроли в процеса по оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите от СП, както и да се идентифицират възможности за подобрене;
- Одитен ангажимент ОА 2003 У „Адекватност и ефективност на процесите по осъществяване на контрол за изпълнение на препоръките, дадени от Сметната палата“. Целта на одитния ангажимент беше да се предостави мнение относно адекватността и ефективността на процесите по осъществяване на контрол за изпълнение на препоръките, дадени от Сметната палата, както и да се идентифицират възможности за подобрене;
- Одитен ангажимент ОА 2004 У „Адекватност и ефективност на процеса по определяне на възнаграждения, отличия и награди в Сметната палата“. Целта на одитния ангажимент е даване на увереност относно адекватността и ефективността на прилаганите процедури по определяне на възнаграждения, отличия и награди в Сметната палата;
- Одитен ангажимент ОА 2006 У „Проследяване изпълнението на препоръките“. Целта е да се проследят предприетите действия по дадените препоръки в резултат на одитни ангажименти, извършени съгласно Годишния план на ЗВО за 2017 г., 2018 г. и 2019 г.;
- Одитен ангажимент ОА 2001 У „Адекватност на прилаганите процедури по планиране, изпълнение и докладване на одити за съответствие при финансовото управление за съответствие съобразно изискванията на Наръчника за прилагане на международно - признатите одитни стандарти и закона за Сметната палата“- преходен;
- Проверка, възложена със заповед № 42 от 28.02.2020 г. на председателя на СП, относно „Степен на сигурност на сградата на Сметната палата и спазване на правилата за видеонаблюдение“, на който е изготвена междинна проверка.

Резултатите от нея за предоставени на председателя на Сметната палата с докладна записка № 08- 29-25 от 14.10.2020 г. на ръководителя на вътрешния одит.

- Осъществени са участия и консултации на ръководителя на Звеното за вътрешен одит в работни групи, както и участия в:
 - о работата на специализирания съвет по управление на риска;
 - о работата на експертен съвет по информационна сигурност.
- Извършен е преглед на утвърдените длъжности характеристики за Звеното за вътрешен одит в Сметната палата от ръководителя на ЗВО, като е представен контролен лист за съответствие;
- Изготвени са становища, касаещи вътрешно-нормативната база:
 - о Политика за управление паролите за достъп до ИТ ресурсите на СП;
 - о Политика за класификация на информацията;
 - о Политика за изваждане от употреба и сигурно унищожаване на информационни активи на СП;
 - о Политика за „чист екран“ и „чисто бюро“;
 - о Политика за архивиране на информацията;
 - о Политика за работа с мобилни устройства и отдалечен достъп;
 - о Политика за допустимо използване на активите;
 - о Политика за информационна сигурност;
 - о Ръководство за сигурността на информацията при взаимоотношения с доставчици;
 - о Ръководство за работа в сигурни зони и обезпечаване физическата сигурност;
 - о Ръководство за контрол на логическия достъп;
 - о Ръководство за управление на инциденти със сигурността на информацията;
 - о Ръководство за сигурност на работата;
 - о Изготвяне на годишен доклад за състоянието на системите за финансово управление и контрол в Сметната палата за 2019 г. ;
 - о Становище относно обработката на лични данни при сканиране на Декларацията по чл. 35, ал. 1, т. 2 от ЗПКОНПИ, част I „Имущество“ и част II „Интереси“ на служителите от Сметната палата;
 - о Становище относно проект на Вътрешни правила за организацията на електронния и хартиения документооборот и дейността на учрежденския архив в Сметната палата;
 - о Становище по направено предложение на началник отдел „Човешки ресурси“ за изпълнение на препоръка от одитен ангажимент ОА 1903 У;
 - о Становище по докладна записка № 08-26- 100 от 05.11.2020 г. от Гергана Николова, главен експерт в дирекция „Сигурност“ и длъжностно лице по защита на личните данни.

Стратегическа дейност 3: *Поддържане на дейността по вътрешен одит в съответствие с нормативните изисквания и поставените цели*

За реализиране на дейността през отчетния период са:

- осъществявани текущи прегледи при изпълнението на всеки одитен ангажимент от РВО в изпълнение на Програмата за осигуряване на качеството и за усъвършенстване на дейността по вътрешен одит;
- извършена е самооценка на дейността по вътрешен одит за 2020 г.;
- изготвени са доклади за дейността на ЗВО през 2019 г. и първото шестмесечие на 2020 г.
- иницирирана е външна оценка на дейността на ЗВО, направена изцяло от външен оценител, като обхватът ѝ е дейността на ЗВО за периода от 2017 г. до 2019 г. Избрани са критерии за оценка на външния оценител, като беше направена оценка по тях и беше представена на председателя на СП за одобрение. С избрания кандидат е сключен договор за услуга, като се проведеха срещи за изясняване на детайлите по исканата информация. Подготви се изпълнението на целта в годишния план да бъде извършена външна оценка на дейността на ЗВО за периода 2017 г. - 2019 г. Резултатът от проверката е получената най-високата възможна оценка, като в доклада дори са посочени добрите практики от дейността на звеното за вътрешен одит и неговата проактивност.

Стратегическа дейност 4: *Повишаване на професионалните знания и умения на вътрешните одитори*

В изпълнение на дейността са реализирани самообучения с цел повишаване на професионалните знания и умения на вътрешните одитори относно ЗОП и одитните стандарти.

В изпълнение на одобрения план за обучение на ЗВО не са изпълнени обучения, предвидени за 2020 г. поради обявената извънредна обстановка и последващата извънредна епидемична обстановка. През юни 2020 г. е предложена промяна в плана за обучение на служителите от Звеното за „Вътрешен одит“. Обученията са запазени като бройка, но са променени като време за провеждане и като теми.

В изпълнение на дейността са идентифицирани необходимите знания и умения за изпълнение на одитните планове и поставените индивидуални цели в процеса по атестиране. През периода 01.01.2020 - 31.12.2020 г. вътрешните одитори от звеното участваха в срещи, семинари и обучения и самообучения за повишаване на квалификацията и професионалните умения, за което са употребени 69 работни дни, в това число:

- Обучение на тема: „Представяне на актуализираните указания в областта на финансовото управление и контрол в публичния сектор“;
- Обучение на тема: „Представяне на новите моменти в Наръчника за вътрешен одит“;
- Обучение на тема: „Изготвяне на одитен доклад“;
- Национална конференция на вътрешните одитори: „Вътрешният одит /не/очаквани промени или запазване на статуквото?“;

- Обучение на тема: „Рамката SCRUM – Практически инструмент за повишаване на производителността на вътрешния одит“;
- Обучение на тема: „Ключови показатели за вътрешен одит“;
- Дистанционно безплатно обучение на тема: „ИТ одит“, организирано от Министерство на финансите, Словения;
- Самоподготовка за явяване за придобиване на международен сертификат за ИТ одитор към ISACA, Америка.

За същия период ръководителят на звеното за вътрешен одит се е подготвил и успешно е положил изпит за международен сертификат за ИТ одитор към ISACA, без финансови ангажименти от страна на Сметната палата. С придобиването на този международен сертификат, Звеното за вътрешен одит допринася за изпълнението на стратегическите цели на Сметната палата и повишаване на капацитета му.

Общата много добра оценка на системите за финансово управление и контрол се базира на разбирането на ръководството на Сметната палата за функционирането на финансовото управление и контрол като цялостен процес, който обхваща всички дейности в институцията.

През 2020 г. Сметната палата продължи да се развива като модерна институция, която извършва независим външен одит на публичните средства и дейности, в съответствие с разпоредбите на Закона за Сметната палата.

Одитната дейност на Сметната палата и усилията на институцията за изпълнение на своите мисии, визия и стратегически цели допринасят за засилване на отчетността, прозрачността и интегритета на държавното управление и организациите в публичния сектор.

Годишният доклад за състоянието на системите за финансовото управление и контрол и вътрешния одит на Сметната палата на Република България за 2021 г. е приет на заседание на Сметната палата с Решение № 207 от 9.07.2021 г. (Протокол № 26).

Приложение № 1

1. Програма за одитната дейност 2020 г.;
2. Актуализирани части от Наръчника за прилагане на Международно признатите одитни стандарти;
3. Политики и процедури за прилагане на информационната сигурност по ISO 27001;
4. Актуализиран Стратегически план за одитната дейност;
5. Указания за управление на риска в Сметната палата;
6. Риск-регистър на стратегическите рискове на Сметната палата;
7. План за обучение на служителите на Сметната палата;
8. План за международната дейност на Сметната палата;
9. План за непрекъснатост на работата на Сметната палата;
10. Вътрешни правила за правата, задълженията и отговорностите на потребителите на информационните системи;
11. Политика за управление паролите за достъп до ИТ ресурсите на СП;
12. Политика за класификация на информацията;
13. Политика за изваждане от употреба и сигурно унищожаване на информационни активи на СП;
14. Политика за „чист екран“ и „чисто бюро“;
15. Политика за архивиране на информацията;
16. Политика за работа с мобилни устройства и отдалечен достъп;
17. Политика за допустимо използване на активите;
18. Политика за информационна сигурност;
19. Ръководство за Инженерни принципи за изграждане на сигурни системи;
20. Декларация за политиката по информационна сигурност;
21. Ръководство за обезпечаване на сигурността на информацията при управление на непрекъснатостта на дейността;
22. Ръководство за сигурността на информацията при взаимоотношения с доставчици;
23. Ръководство за работа в сигурни зони и обезпечаване физическата сигурност;
24. Ръководство за контрол на логическия достъп;
25. Ръководство за управление на инциденти със сигурността на информацията;
26. Ръководство за сигурност на работата;
27. Подобрение на СУИС – Несъответствия и коригиращи действия;
28. Отчет за дейността на Сметната палата за 2019 г.;
29. Допълнения на Правилника за вътрешния трудов ред;
30. План за бедствие при кризи, бедствия, аварии и извънредни ситуации, застрашаващи информационната сигурност на Сметната палата;
31. Инstrukция за реда, условията и отчитането на командировките в страната.

www.bulnao.government.bg

